

Commissie toezicht financiën
politieke partijen

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Mevrouw drs K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kenmerk
CTFPP 2019/001

Datum 9 september 2019
Betreft Advies Ctfpp over verantwoordingsjaar 2018

Geachte mevrouw Ollongren,

Op grond van artikel 35 van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) brengt de Commissie hierbij advies uit over de naleving van de Wfpp in het verantwoordingsjaar 2018.

Door de Commissie beoordeelde stukken

In augustus 2019 heeft de Commissie toezicht financiën politieke partijen (hierna: de Commissie) de jaarstukken over 2018 beoordeeld van de veertien politieke partijen die toen waren vertegenwoordigd in de Eerste of Tweede Kamer. Deze stukken betreffen:

- de financiële verslagen van de politieke partij en haar gesubsidieerde neveninstellingen met daarin opgenomen de ontvangen subsidies, ontvangen bijdragen, overige inkomsten, vermogenspositie en schulden;
- een overzicht van de bijdragen van in totaal € 4.500 of meer die de partij en haar neveninstellingen in dat verantwoordingsjaar van een donateur hebben ontvangen, met daarbij de naam en het adres van de gever, het bedrag of de waarde van de bijdrage en de datum van de bijdrage;
- een overzicht van de schulden van de partij en haar neveninstellingen van € 25.000 of meer, met daarbij de naam en het adres van de crediteur onderscheidenlijk geldverstrekker en indien van toepassing, de gegevens van de instelling;
- een schriftelijke verklaring van een accountant waarin de uitslag van diens onderzoek naar de getrouwheid van de financiële verslagen en de overzichten van bijdragen en schulden wordt weergegeven.

Tevens heeft de Commissie kennisgenomen van de drie reviews die door de Auditdienst Rijk zijn uitgevoerd in 2018 (hierna: de ADR-reviews) bij de accountants van de partijen GroenLinks, DENK en Forum voor Democratie. Deze reviews hadden tot doel de werkwijze van deze accountants te controleren en vonden plaats op grond van artikel 27, derde en vierde lid, Wfpp.

Algemeen beeld

De Commissie heeft geconstateerd dat het overgrote deel van de jaarstukken is opgesteld conform de eisen van de Wfpp. Ten opzichte van voorgaande verslagjaren is steeds meer sprake van een uniforme manier van werken die de vergelijkbaarheid en de transparantie ten goede komt. Vrijwel alle politieke partijen doen op transparante wijze verslag van hun activiteiten en van de door hen ontvangen bijdragen en aangegane schulden.

Terugkerende bevindingen

De Commissie heeft een aantal bevindingen gedaan die ook in eerdere adviezen aan de orde kwamen, namelijk:

- de Commissie benadrukt dat alle financiële verslagen dienen te voldoen aan de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd. Hiertoe behoort dat de financiële verslagen zowel zijn ondertekend door de verantwoordelijke bestuurders als dat deze zijn gewaarmerkt door de accountant (in hetzelfde document). Hoewel de partijen meer dan eens op deze verplichting zijn geattendeerd, voldeden nog niet alle financiële verslagen aan deze formele verplichting;
- enkele partijen blijken verschillend om te gaan met het overzicht van schulden van € 25.000: sommige partijen rapporteren uitsluitend de schuldpositie *per balansdatum* terwijl andere partijen – zoals de bedoeling van de wetgever is – alle schulden groter dan € 25.000 opnemen die de partij *in het verantwoordingsjaar* heeft gehad;
- ten aanzien van de neveninstellingen van politieke partijen bepaalt de Wfpp dat subsidiabele neveninstellingen een financieel verslag dienen op te stellen dat onderworpen is aan accountantscontrole. Voorts dat alle neveninstellingen – ook de niet-subsidiabele, hoe klein zij soms ook zijn – overzichten van bijdragen en schulden dienen op te stellen die door de accountant worden gecontroleerd. Dit verantwoordingsjaar ontbreken de overzichten van bijdragen en schulden van enkele neveninstellingen en tevens kon niet in alle gevallen worden vastgesteld of de accountantscontrole van deze overzichten per neveninstelling heeft plaatsgevonden.¹

De Commissie spreekt nadrukkelijk de verwachting uit dat de handreiking die u partijen bij de subsidieaanvraag 2019 heeft meegegeven – ingevolge het advies van de Commissie ten aanzien van de jaarverantwoording 2017 – ertoe zal leiden dat bovengenoemde bevindingen in de toekomst niet meer zullen voorkomen. De Commissie heeft besloten om vanaf verantwoordingsjaar 2019 geen jaarstukken meer te beoordelen die tekortschieten op één of meer van de hiervoor genoemde punten totdat herstelverzuim heeft plaatsgevonden.

¹ Ontbrekende overzichten: Wetenschappelijk Bureau 50PLUS en Anne Vondeling Stichting (PvdA).

Ontbrekende accountantscontrole: Jan Nagel Foundation (50PLUS), Stichting Vrienden van 50PLUS, Wetenschappelijk Bureau GroenLinks, Jongerenorganisatie Dwars (GroenLinks).

Datum

9 september 2019

Kenmerk

CTFPP 2019/001

Reviewrapportages Audit Dienst Rijk: algemeen

Dit jaar heeft de Commissie voor het eerst – op haar verzoek – inzage gekregen in de uitkomsten van de drie ADR-reviews over het verantwoordingsjaar 2017. De commissie acht het een goede zaak dat de ADR actief toezicht houdt op de werkwijze van de accountantskantoren en verzoekt u om voortaan standaard de beschikking te krijgen over deze reviewrapporten.

Audit Dienst Rijk inzake werkzaamheden accountants Groen Links en DENK

De ADR constateert onduidelijkheid bij de accountant van GroenLinks over de scope van de accountantscontrole, met name ten aanzien van neveninstellingen. Als gevolg van deze onduidelijkheid heeft de accountantsverklaring van GroenLinks (ook) in 2018 alleen betrekking op de partij zelf en niet op de neveninstellingen. Het accountantskantoor in kwestie is van mening dat aanwijzingen omtrent de reikwijdte, aard en diepgang van de accountantscontrole onderdeel zouden moeten zijn van een controleprotocol; dit ontbreekt echter bij de Wfpp.

De Commissie onderschrijft de mening van de accountant en adviseert u om – in aanvulling op de handreiking die voor politieke partijen is opgesteld – een controleprotocol op te stellen in overleg met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), zodat elke onduidelijkheid over de precieze taak van de accountant ten aanzien van dit onderwerp kan worden weggenomen. De Regeling financiering politieke partijen zou in dit controleprotocol kunnen worden geïncorporeerd.

De ADR heeft geen specifieke bevindingen ten aanzien van de werkzaamheden die door de accountant van DENK zijn uitgevoerd.

Audit Dienst Rijk inzake werkzaamheden accountant Forum voor Democratie

De ADR heeft geconstateerd dat de controlewerkzaamheden door de accountant van Forum voor Democratie en zijn neveninstellingen met betrekking tot verslagjaar 2017 ontoereikend waren. De reviewbevindingen (gedateerd op 28 januari 2019) van de ADR zijn als volgt²:

- de door de accountant uitgevoerde kostencontrole ten aanzien van de Vereniging Forum voor Democratie is ontoereikend en daardoor bestaat er geen deugdelijke grondslag voor de goedkeurende verklaring;
- de grondslag voor de door de accountant afgegeven controleverklaring met betrekking tot de jongerenvereniging ontbreekt en de kostencontrole ten aanzien van deze vereniging is eveneens ontoereikend;
- de controledossiers met betrekking tot door de accountant afgegeven verklaringen ontbreken ten aanzien van twee neveninstellingen (Stichting Renaissance en Stichting Forum for Democracy International);
- ten aanzien van doorbelaste kosten aan de stichtingen Renaissance en Forum voor Democracy Internationaal ontbreekt voldoende en geschikt controlebewijs.

² De desbetreffende accountant heeft in het kader van het door de ADR gepleegde hoor en wederhoor de bevindingen van de ADR weersproken maar niet weerlegd. De ADR heeft de geciteerde reviewbevindingen gehandhaafd.

Dezelfde accountant heeft over 2018 opnieuw de jaarverantwoording van Forum voor Democratie en zijn neveninstellingen gecontroleerd en nu een verklaring met beperking afgegeven. Redenen daarvoor zijn: de partij heeft in 2018 kosten gemaakt waarvoor een deugdelijke onderbouwing middels facturen of kasbonnen ontbreekt en bovendien is de staat van baten en lasten onvolledig door het ontbreken van een deugdelijke kasadministratie. Als gevolg hiervan heeft de accountant niet kunnen vaststellen of er eventueel correcties noodzakelijk zijn met betrekking tot de verantwoorde subsidies verkregen uit hoofde van de Wfpp.

Advies Commissie inzake accountantswerkzaamheden Forum voor Democratie
De Commissie stelt vast dat zij al twee jaar achtereen niet kan steunen op de jaarverantwoording van Forum van Democratie en zijn neveninstellingen, en met betrekking tot verantwoordingsjaar 2017 evenmin op de controlewerkzaamheden door de accountant. Dat de Wfpp-subsidies een beperkt deel (27%) uitmaken van de totale baten doet daar niet aan af. De partij Forum voor Democratie maakt deel uit van het democratische bestel in Nederland, ten aanzien waarvan transparantie één van de belangrijkste waarden is.

De Commissie adviseert u om de ADR ten aanzien het verantwoordingsjaar 2018 wederom een review te laten uitvoeren bij de accountant van Forum voor Democratie. Daarnaast wijst zij op de mogelijkheid – nu of bij een herhaling van een omissie – tot het opleggen van een bestuurlijke boete op grond van artikel 37 Wfpp.

Beantwoording Kamervragen illegale donaties

De Commissie heeft kennisgenomen van de beantwoording van Kamervragen van het lid-Van Raak (SP) over het bericht in dat partijen openstaan voor illegale donaties³. De Commissie heeft daaraan niets toe te voegen.

Wet politieke partijen

Desgewenst is de Commissie bereid met u van gedachten te wisselen over de wijze waarop u opvolging wilt geven aan de adviezen van de Evaluatie- en adviescommissie Wfpp. Bijvoorbeeld over de wijze waarop het toezicht in de Wet politieke partijen vorm wordt gegeven.

De voorzitter van de Commissie toezicht financiën politieke partijen, mede namens de leden, mevrouw mr. H. Neppérus en de heer prof.dr.mr. M. Pheijffer

drs. E.W. Anker

³ TK 2018-2019, Aangangsel van de Handelingen, nr. 3661